

РЕЦЕНЗИИ

БИБЛИОТЕЧНАТА ПОРЕДИЦА "ПРОГЛАС" НА
УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО
"СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ"

Доц. к. ф. н. Евлоги Данков

Една от досега неотбелязваните заслуги на университетското издателство "Св. св. Кирил и Методий" – В. Търново е решението за издаване на библиотечната поредица "Проглас". Първите четири книги са вече налице. Всички те са отпечатани през 1994 г.: "Васил Левски. Две непубликувани биографии", "Княз Стефан Богориди", "Паисий Величковски и неговата книжовна школа", "Войводата капитан Петко Киряков".

Филип Симидов е заемал ниските степени в масонската йерархия, тъй като е запазил своя родолюбив дух и не е извършил противохристиянска дейност. Може би само в отпечатаната книга "Васил Левски. Две непубликувани биографии" той акцентува на обстоятелството, че Васил Левски е бивш дякон. Първата биография от Филип Симидов носи заглавието "Васил Иванов Левски. Бивш дякон Игнатий". В книгата на Иван Петев, издадена през 1993 г. "По-важни моменти от живота и делото на йеродякон Игнатий – Васил Левски", се препоръчва йеродякон Игнатий да бъде канонизиран за светец. Авторът привежда думите на свещеник Тодор Митов, който изповядвал Апостола: "Отче, помоли се грешния дякон Игнатий". Следователно Левски е считал себе си за дякон, докато Ф. Симидов пише, че той публично се е отказал, и то в църквата, от своя духовен сан. Ф. Симидов набляга много на взаимната дейност на друг масон в ниска степен – Ангел Кънчев, също свързан с Васил Левски. Те дори съставили революционна клетва, в която се изисквало целуване на Библията, камата и револвера. От биографиите на Симидов за Васил Левски на

преден план излиза въпросът за предателството на дякон Игнатий. И до ден днешен не е решена загадката по какъв начин писмата, които е писал дякон Игнатий до Любен Каравелов в Румъния, са попаднали в турската полиция. Създава се впечатление, че Левски е предаден извън България и това предателство се е осъществило по строг канален ред, какъвто би могъл да има само една революционна организация. Авторът на встъпителната студия в книгата Лъчезар Георгиев обръща внимание на два важни момента от живота на търновеца Филип Симидов. Първият е, че Филип Симидов е изрисувал с маслени бои върху тънка мушама едно от знамената на Ботевата чета (с. 13). Ф. Симидов е бил повикан в Цариград от П. Р. Славейков, където се запознава с бъдещия писател Константин Величков – също масон. Твърде вероятно е Ф. Симидов и К. Величков да са станали членове на "световното зидарство" в Цариградската масонска ложа. Но поради ниските степени, които са заемали, те не са били ангажирани да извършват някаква особено фрапираща противобългарска дейност. Но все пак са били повлияни от идеята, която е приел и Васил Левски, че освобождаването на България от турско робство ще стане паралелно с "освобождаването" на човечеството посредством една световна революция. Подобна стратегия е била мотивирана чрез старозаветното Мойсеево петокнижие (Тората). Така се обяснява и присъствието на библия при осъществяването на революционната клетва.

"Царица"

Худ. Хр. Цацинов

Съставител на книгата "Княз Стефан Богориди" е проф. д-р Иван Радев. Той е автор на уводните думи и бележките в края на текста. Според съставителя три са характеристиките, които представят българското Възраждане: "Да не се срамиш, че си Българин" (Паисий), "Да отстояваш с делата името си на българин" (преп. св. Софроний Врачански), "Да воюваш и да си готов на саможертва за правата си на българин" (Васил Левски).

В книгата са събрани биографични бележки за княз Стефан Богориди. Автори на отделните раздели са Гаврил Кръстевич ("Българите имаха случай да се ожалят твърде много"), Г. С. Раковски ("Княз Богориди"), Иларион Макариополски ("Слово на службата

за деветините покойнаго княза Стефана Богориди"), П. Р. Славейков ("Поп Стойко или Софроний, епископ Врачански. Богоридиевците. Стефан Богориди"), Емануил Богориди ("Един българин из миналите времена. Княз Стефан Богориди 1775-1859"), П. П. Карапетров ("Княз Стефан Богориди и неговата челяд"), Н. Йонков-Владикин (Ал. Богориди) ("Нещо за Богоридиевците"), Никола Начов ("Княз Стефан Богориди").

Стефан Богориди е бил княз на остров Самос. Това е същият знаменит остров, на който около 580 г. пр. Хр. е роден известният древногръцки философ Питагор, дал първото определение на философията. По времето на раждането на Питагор управител на о. Самос

е бил Поликрат. Според П. Р. Славейков поп Стойко е имал една дъщеря и един син на име Цонко. Последният се оженва и макар да умира млад, има трима сина – Стефан, Георги и Атанас Богориди, и още две дъщери. Преди да дойде в Арбанаси, поп Стойко е бил игумен в продължение на две години в Капиновския манастир. Според Емануил Богориди Стефан Богориди е роден в Котел през 1775 г. Поп Стойко го изпраща да се учи в Букурещ – в училището "Св. Сава". Стефан Богориди е воювал през 1779 г. на турска страна срещу Наполеон Бонапарт. Според Емануил Богориди Стефан Богориди е бил спасен от английската флота, заедно с някои оцелели турци. Този виден българин, който докрай запазва своята християнска принадлежност, лично е участвал в преговори с руския цар Николай, който подарява на Богориди табакера, инкрустирана с брилянти. През януари 1833 г. Богориди става княз-губернатор на о. Самос, тогава наброяващ около 50 000 жители. Княз Богориди е имал трима сина и четири дъщери: княз Иван, княз Никола, княз Александър (бивш генерал-губернатор на Източна Румелия), Смарагда, Анна, Харикиня и Мария. Всичките му дъщери са омъжени или за князе, или за видни дипломати, изповядващи християнската вяра. Данни за Стефан Богориди съобщава д-р Иван Селимински, който е написал и редица философски съчинения. Според Селимински "кога Богориди се веселял, намирал повече удоволствие в родната гайда, отколкото в европейските музика".

Книгата "Войводата капитан Петко Киряков" се издава по случай 150-годишнината от рождението на този прославен войвода. Съставители са к. и. н. Любомир Златев и Тодор Билчев. Автор на биографиите, които се публикуват за пръв път, е Филип Симидов. Встъпителната студия, озаглавена "Филип Симидов и биографиите му за войводата капитан Петко Киряков", е написана от Лъчезар Георгиев. Заслужава да се отбележи, че Петко войвода се е срещал с известния масон-революционер Гарибалди в Италия, от който

се е учил на революционна стратегия и тактика. Българският войвода е участвал в Критското въстание заедно с изпратения му помощник от Гарибалди на име Фридрих. Дружината на Петко и Фридрих носела името "Гарибалдинци". По всяка вероятност капитан Петко войвода не е бил посветен в масонския ритуал, тъй като не е отговарял на изискванията, но е наричал себе си "тракийски, революционен български войвода". В книгата интерес представлява уставът на "първата българска родопска революционна дружина "Защита" (с. 43). Уставът мотивира една силно централизирана власт. На 5 юни 1879 г. капитан Петко войвода се среща в Петербург с Александър II и други видни държавници. Императорът го произвежда в чин капитан от руската армия и го награждава с орден за храброст и имение в Киевска губерния. Но Петко войвода се завръща в България. През юни 1880 г. той води разговор с княз Батемберг, който обещава да му отпусне пенсия. Това не става, тъй като Деветото обикновено народно събрание на 26 ноември 1897 г. отказва да признае четата на капитан Петко войвода за "заслужила". Капитан Петко войвода и четниците му са лишени от правото да получат държавни пенсии (с. 142). Като доказателство, че капитан Петко войвода не е бил посветен в "световното зидарство" може да се счита обстоятелството, че масонът княз Ал. Батемберг не удовлетворява молбата на капитан Петко войвода.

"Паисий Величковски и неговата книжовна школа" представлява сборник материали от научна конференция за бележития книжовник и неговите последователи в контекста на културата на Югоизточна Европа. Редакционната колегия на сборника включва проф. к. б. Тотю Коев, проф. д-р Георги Данчев и доц. к. ф. н. Димитър Кенанов. В книгата участват Николай Дилевски, Димитър Кенанов, Венета Янкова, Иван Марчевски, Димитър Маринов, Иван Радев, Елена Налбантова, йеромонах Павел Стефанов, Георги Данчев, Русин Русинов и др. Най-обширен е материалът на Н. Дилевски, който разглежда

българското обкръжение на Паисий Величковски. Тук се съдържат и биографични данни за монаха. Отбелязано е, че Паисий Величковски (със светското име Петър и в монашество Платон и Паисий) е роден на 22 декември 1722 г. стар стил (нов стил 4 януари 1723 г.) в град Полтава. Негов светски кръстник е известният в Украйна полтавски полковник Василий Кочубей. Приелият християнство евреин Паисий Величковски полага много усилия да повлияе върху Църквата. Според Димитър Маринов неговата школа дала своя отпечатък върху съвременното Православие. Като се има предвид днешното му състояние от една страна и от друга, че Църквата е Богочовешки организъм, Глава на която е Христос, е трудно да се обоснове някакво положително влияние. Такова влияние би могло да бъде само външно, тъй като се знае, че в Христовата Църква работи Светият дух. Паисий Величковски не е могъл да участва в икуменическото движение, тъй като тогава то още не е съществувало.

Иван Радев разглежда отгласите на делото на Паисий Величковски в Светопреображения манастир. Спирайки се на един неизвестен ръкопис от школата на Паисий Величковски, йеромонах Павел Стефанов обръща внимание, че по времето на Паисий Величковски обширни области от Източна и

Южна Европа са в упадък. Според него в Русия упадъчните социални явления "се диктуват от масонството, а на Балканите продължава ислямизационната вълна" (с. 125). Но още по времето на турското робство юдомасонството прониква и в България.

В заключение ще отбележим, че библиотечната поредица "Проглас" легитимира по един убедителен начин издателската дейност на университетското издателство "Св. св. Кирил и Методий". Отпечатването на книги в тази поредица би трябвало да продължи, тъй като това е едно благородно дело, което утвърждава авторитета и на самия университет "Св. св. Кирил и Методий".

Бел. на ред. Неотдавна, в началото на м. декември, излезе от печат петата книга от библиотечната поредица "Проглас" – "Планове и програми в националноосвободителното движение". Нейни автори са доц. Георги Плетньов и доц. Иван Стоянов. За жалост смъртта попречи на добросъвестният изследовател на Възраждането и националноосвободителните борби доц. к. и. н. Георги Плетньов да види приживе последната своя публикация, представена и на Коледния панаир на книгата в НДК – София през м. декември 1994 г.

ИЗДАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ И НАШАТА ДУХОВНА КУЛТУРА

Доц. к. ф. н. Евлоги Данков

Наскоро издателството на Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий" публикува книгата на Лъчезар Георгиев "Организация на издателския процес. История и съвременни аспекти на издателската дейност в България XIX-XX век" (В. Търново, 1994, 120 с.). Съдържанието на книгата обхваща следните раздели: предговор, книжовни центрове до Освобождението, издателски центрове

от Освобождението до края на XIX век, издателската дейност след 1900 г., структура на издателството, бележки и литература.

Лъчезар Георгиев Георгиев е един от младите автори, представящи великотърновската интелигенция, който има завидна трудоспособност. Рецензираната книга е единадесетата поред от издадените досега от него книги. Тя е резултат от фило-

логически и архивни проучвания, както и лични наблюдения върху дългогодишната му работа като журналист, редактор и издател. За съдържанието на книгата може да се съди и от използваната литература, която е разпределена в три раздела: а) книги, списания, брошури, б) статии и студии и в) архивни източници. Добросъвестно и с изследователско умение авторът запознава читателите с историята на издателската дейност у нас през XIX век, като достига до анализа на нейните съвременни аспекти. Дори са представени подробни структури на издателства – държавни или частни. В края на монографията е приложен списък на издадените от автора книги.

В "Организация на издателския процес" е акцентувано върху значението на книжовните центрове през Възраждането, които се обособяват като книгоиздателски средища на новобългарската книжнина. Лъчезар Георгиев умело синтезира въпросите, свързани с книгоиздаването и издаването на периодични издания в такива градове като Пловдив, Велико Търново, София, Русе, Свищов и др.

В книгата специално внимание е отделено на Велико Търново като книжовно средище. Първата печатница в града е открита през 1877 г. Това е Типографията на Любен Каравелов, която той създава след завръщането си от Румъния. Тогава е създаден своеобразен издателско-полиграфически комплекс, който продължава традициите, изградени в Букурещ. Не е пропусната и словослагателската дейност в Браилската печатница на Киро Тулешков. Последният е управител на Каравеловата печатница в Букурещ и директор на печатницата при Болградската гимназия. Този търновец издава вестник "Български глас" (1876-1877 г.). В Тулешковата печатница се издава вестник "Драка" (1884 г.). Негов редактор е бъдещият голям търновски издател Ефрем Попхристов. В Търново през 1886-1887 г. се печата и първият военен вестник "Народна защита". Негови основатели са поручик Иван Фичев и издателят Киро Тулешков (с. 30). За ускореното развитие на духовната култура във Велико Търново свидетелства обстоятелството, че от 1887 до 1889 г. са издадени 139 книги.

В печатницата на х. Тодор Ст. Фъртунов се печата масонски ориентираното списание "Звезда" (под редакцията на Стоян Н. Коледаров, Ив. Кирилов, В. И. Сребров и М. Ив. Ханджиев). Подобно название идва от идола-"бог" на "зидарите-строители" Бафомет, който се изобразява със звезда на

челото. Издател-стопанин на това издание е Иван Ст. Вителов, който работи заедно с Моско Москов. Ще напомним, че Стоян Н. Коледаров е преводач и автор на една голяма част от брошурите у нас, посветени на апологията на световното масонство (виж Митко Иванов. Страници за българското масонство. С., 1992, с. 91-100).

При подбора на екипа в едно съвременно издателство Лъчезар Георгиев подробно се спира на ролята, която трябва да играе редакторът, техническият редактор, художникът-оформител, коректорът. В структурата на издателския екип съществено място заемат производственият отдел, отделът по маркетинг и реклама и др.

В книгата се отбелязва, че към 30 септември 1993 г. в страната са регистрирани 211 печатници, по-значимите от които до 1990 г. влизат в системата на стопанското обединение "Българска книга и печат" (с. 82). Л. Георгиев основателно изтъква, че "през 90-те години на нашия век държавните книгоиздателства, от които само две още са в провинцията – в Пловдив и Варна, изживяват криза. Някои са закрити, на други са сменени имената с надеждата, че това ще ги дистанцира в очите на читателите от предишната им идеологизирана издателска политика".

В най-ново време, през 1993 г., в България са регистрирани 548 издателства, а само 15 от тях са във Велико Търново. Това показва, че предишната слава на Велико Търново по отношение на издателската дейност все още не е достигната. Книгата на Лъчезар Георгиев несъмнено ще допринесе за усъвършенстване теорията и практиката на книгоиздаването.

Бел. на авт.: През февруари 1995 г. издателство "Star way" публикува най-новата книга на г-н Лъчезар Георгиев – сборника разкази и новели "Самотна птица" (С., 1995, 168 с., с илюстрации).

